

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 10. srpna 2022

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

KRITICKÁ SEZÓNA PRO SÝČKY: VAJÍČKA Z TĚMĚŘ POLOVINY HNÍZD ZŮSTALA NEOPLOZENÁ ČI ZASTYDLA

Výsledky letošní hnízdní sezóny sýčků obecných nejsou povzbudivé. Ornitologové z Ústavu biologie obratlovců AV ČR a České společnosti ornitologické spočítali pouze 62 mládčat u 26 párů. Toto číslo je podobné loňským součtům, což znamená, že se populaci kriticky ohrožené sovy zatím nedaří výrazně posílit a stále v Česku balancuje na hranici přežití. Letošní rok vědce znepokojilo, že v téměř polovině kontrolovaných hnízd zaznamenali neoplozená či zastuzená vajíčka. Na vině může být chladné počasí, ale také příbuzenské páření, jež v malé a izolované sýččí populaci může způsobovat sníženou schopnost reprodukce.

Druhou špatnou sezónu v řadě prožívají v Česku sýčci obecní. Zatímco rok 2020 byl pro sýčky velmi úspěšný s 95 vyvedenými mládčaty díky nadbytku hrabošů, roky 2021 a 2022 ornitologové hodnotí jako slabé. „Letos jsme v jádrové populaci v severozápadních Čechách spočítali jen 62 mládčat. Loni to bylo 56. Kvůli slabé loňské sezóně je letos málo nových samečků, kteří hnízdí poprvé, hledají svá teritoria a samičky a posilují populaci. Zaznamenali jsme celkem 59 volajících samečků, loni to bylo 68 samečků. Menší počet samců se promítl také do bilance hnízdění. Letos jsme spočítali jen 26 snůšek sýčků, o šest méně než loni,“ vysvětluje Martin Šálek, koordinátor ochrany sýčků z Ústavu biologie obratlovců AV ČR (ÚBO AV ČR) a České společnosti ornitologické (ČSO).

Většina ze zjištěných hnízdění v severozápadních Čechách probíhala ve speciálních budkách pro sýčky. „Z celkových šestadvaceti hnízdění bylo třináct v budce, jeden pár zahnízil v hnízdní věži pro synantropní sovy a dva páry hnízdily v dutinách v budovách. Sýčci proto rádi využívají budky, které vyvěšujeme do jejich teritorií a speciálně zabezpečujeme, aby se do nich nedostali predátoři, jako jsou kuny, kočky a další,“ vysvětluje Martin Šálek.

„Celkem 5 snůšek bylo kompletně neoplozených či zastuzených. Existují dvě pravděpodobné příčiny či jejich kombinace – chladné počasí a vliv příbuzenského páření.“

Špatnou zprávou je, že v jedenácti hnízdech ornitologové zjistili neoplozená či zastuzená vajíčka a některé snůšky dospělí sýčci zcela opustili. „Celkem 5 snůšek bylo kompletně neoplozených či

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

Alena Fornůsková
Ústav biologie obratlovců AV ČR
fornuskova@ivb.cz
+420 605 464 704

zastuzených. Existují dvě pravděpodobné příčiny či jejich kombinace – chladné počasí v některé fázi inkubace a vliv příbuzenského páření, které může vyústit ve sníženou schopnost reprodukce (tzv. inbrední depresi). I když naše předchozí analýzy genetické variability sýčků zatím neukazují vysokou míru inbreedingu (příbuzenského křížení), v malých a izolovaných populacích, jaké sýček v Česku má, je páření mezi příbuznými nevyhnutelné a může být pro sýčka velkým problémem do budoucna, pokud se přirozeně nepodaří posílit stávající populaci,” dodává Martin Šálek.

Dříve nejpočetnější sova je teď tou nejohroženější

Sýček obecný patří v Česku mezi kriticky ohrožené druhy a s počtem zhruba posledních sto párů je na pokraji vyhynutí. Dlouhodobým hlavním důvodem, proč sýček ubývá z české krajiny, je velkoplošné intenzivní zemědělství, které vede ke ztrátě pestrosti krajiny i úbytku krajinných prvků, jež jsou pro sýčky i další obyvatele krajiny zcela zásadní. Z naší dříve nejpočetnější sovy čítající desítky tisíc párů je nyní sova nejohroženější, jejíž páry se počítají už jen na desítky.

I z tohoto důvodu byl pro sýčka v roce 2020 vypsán záchranný program pod záštitou Ministerstva životního prostředí s cílem stabilizovat populaci na alespoň tisíc párů, zajistit její životaschopnost a plošné rozšíření. „Aby se dařilo populaci stabilizovat a také posilovat, je potřebné úzce spolupracovat se zemědělci, kteří jsou naši hlavní spojenci při ochraně sýčků a jejichž spolupráce si vážíme. Domlouváme umístování budek, berliček na louky, šetrnější hospodaření a zároveň zabezpečujeme nebezpečné [technické pasti](#), jako jsou napáječky pro dobytek či sudy s vodou, kde se mohou sýčci utopit,” popisuje Martin Šálek.

Nebezpečnou pastí jsou také prázdné sudy. „Při letošním monitoringu jsme na dně prázdného sudu našli mládě sýčka, které ještě nedovedlo létat. Bez naší pomoci by se ven nedostalo a v sudu by zahynulo. Zabezpečit sud přitom není složité. Jestliže nádobu nepoužíváme, otočíme ji dnem vzhůru. Když ji používáme, umístíme do ní plovák, který může být z dřevěných prken či pěnový, a připevníme pruh drátěného pletiva na okraj, aby případné oběti vylezly ven. Tak lze zachránit život nejen sýčkům, ale i všem dalším živočichům, kteří by do sudu spadli,” sděluje Martin Šálek.

” *Chceme zemědělcům vyjít vstříc, také zmapovat faktory, které jim brání aktivně se zapojit do ochrany sýčka, a hledat způsoby, jak je v ochraně sýčka podpořit.* ”

Ochránci sýčků pravidelně navštěvují zemědělce i majitele pozemků, kde sýčci žijí, aby diskutovali, jak sovy společně chránit. „Chceme zemědělcům vyjít vstříc a pochopit jejich životní situace spojené se sýčkem. Také zmapovat faktory, které brání farmářům aktivně se zapojit do ochrany sýčka, a hledat způsoby, jak zemědělce v ochraně sýčka podpořit,” doplňuje Martin Šálek.

Úprava prostředí pro sýčky

Ornitologové letos ve spolupráci se správou silnic ve Středočeském a Ústeckém kraji zajistili neobsekávání okrajů frekventovaných silnic v okolí hnízdišť sýčků. „Chceme tak snížit riziko, že sýčky srazí vozidlo v průběhu hnízdění od května do července, kdy ptáci loví na posečených porostech. A právě travnaté silniční příkopy v tuto dobu představují preferované loviště v jejich teritoriích. Ostatní lovecké biotopy, např. pole a louky, jsou v době hnízdění zarostlé vysokou a hustou vegetací bránící lovu kořisti. Domlouváme proto se zemědělci tzv. pásovou seč, při které vytvoří pro sýčka vyhovující mozaiku posečených a neposečených ploch,” popisuje Martin Šálek.

Sýčci – cestovatelé

” *Při kontrole hnízdicí samice na Nechanicku jsme zjistili, že se jedná o ptáka kroužkovaného jako mládě v Hesensku ve středním Německu, 256 km místa od místa narození!* ”

Ochránci sýčků se zaměřují také na kroužkování mláďat a dospělců, které jim při zpětném odchytu řekne více o dlouhověkosti, přežívání, stabilitě teritorií a rozptylu mláďat. „Na základě předchozích studií se předpokládalo, že mladá sýčci se nejčastěji rozptylují do 10 km od místa narození a dospělí mají dlouhodobá stálá teritoria. Naše výsledky tuto představu zpochybňují. Například při kontrole hnízdicí

samice na Nechranicku jsme zjistili, že se jedná o ptáka kroužkovaného jako mládě v Hesensku ve středním Německu, 256 km místa od místa narození! Jedná se tak o nejdelší přelet kroužkovaného sýčka evidovaného v databázi Kroužkovací stanice Národního muzea,“ říká Martin Šálek.

Neméně zajímavým výsledkem je dálkový přesun dospělého samečka s dlouhodobým stabilním teritoriem. „Tento pták byl kroužkovaný jako dospělý na Litoměřicku, kde několik let v páru úspěšně hnízdil v budce. Při jarním monitoringu však byla lokalita (i přes několik kontrolních návštěv ornitologů) neobsazená, a tak jsme se domnívali, že sýček nepřežil zimu. O to více jsme byli překvapeni, když nám v průběhu června přišlo zpětné hlášení tohoto sýčka z jednoho sídliště v Mostu, 31 km od místa kroužkování. Bohužel sýček zemřel, zřejmě po nárazu do skla či budovy,“ uzavírá Martin Šálek.

Počet mláďat sýčků:

- 2017: 37
- 2018: 43
- 2019: 66
- 2020: 95
- 2021: 56
- 2022: 62

Počet dospělých volajících samců sýčků:

- 2017: 65
- 2018: 59
- 2019: 56
- 2020: 62
- 2021: 68
- 2022: 59

Více informací:

Martin Šálek

Ústav biologie obratlovců AV ČR
Česká společnost ornitologická
salek@birdlife.cz
775 954 318

Poznámky:

Sýček obecný (*Athene noctua*) je malá sova velikosti hrdličky. Shora je sýček hnědošedý s velkými světlými skvrnami. Charakteristická je pro něj také velká hlava se široko od sebe posazenými žlutými očima. Jeho přítomnost prozrazuje pro něj typické houkání, které se dá přepsat jako „půjd“. Vyskytuje se v (polo)otevřených biotopech, v západní a střední Evropě je to především zemědělská krajina. V České republice je vázán prakticky výhradně na hospodářské budovy, které mu poskytují místa vhodná pro hnízdění a zároveň jsou nedaleko od pastvin, kde loví potravu – drobné obratlovce a také větší bezobratlé živočichy, které loví vyhlížením z posedu. Ztráta lovišť a tím i nedostatek potravy sýčky ovlivňuje hlavně v hnízdní době, kdy musí krmit mládě. To se pak projevuje menším počtem vyvedených mláďat.

Původní dutiny ve stromech už v Česku k hnízdění prakticky nevyužívá. Sýček v ČR vytvořil i několik městských populací, například v Teplicích a Ústí nad Labem. Je stálý, věrný svému hnízdišti a má relativně malé domovské okruhy. Ještě na začátku 20. století býval sýček naší nejrozšířenější sovou, nyní je na pokraji vyhynutí. Za posledních 20 let se jeho počet snížil o 94 % na zhruba 100 párů. Proto byl pro sýčka obecného vyhlášen [záchranný program](#).

Další informace:

- <https://www.facebook.com/OchranaSycka/>
- <https://www.birdlife.cz/sycek-obecnny/>

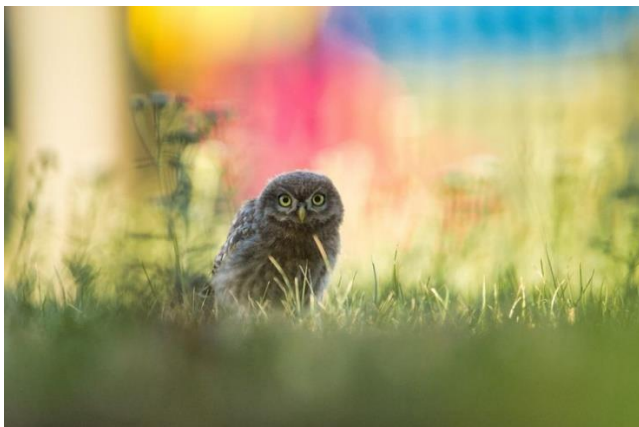
STÁTNÍ FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY

Společně pro zelenou Evropu

Tento projekt byl podpořen grantem z Norských fondů.

Monitoring výskytu a hnízdní úspěšnosti sýčků byl také podpořen z programu Strategie AV21: *Záchrana a obnova krajiny*. Ochranu sýčků v ČR podporuje i společnost Lafarge Cement, a.s.

Fotogalerie:

*Mládě sýčka obecného. Dnes u nás žije asi poslední stovka párů dospělých sýčků obecných. Ještě na začátku 20. století to byly odhadem desítky tisíc párů.
FOTO: Jiří Hornek*

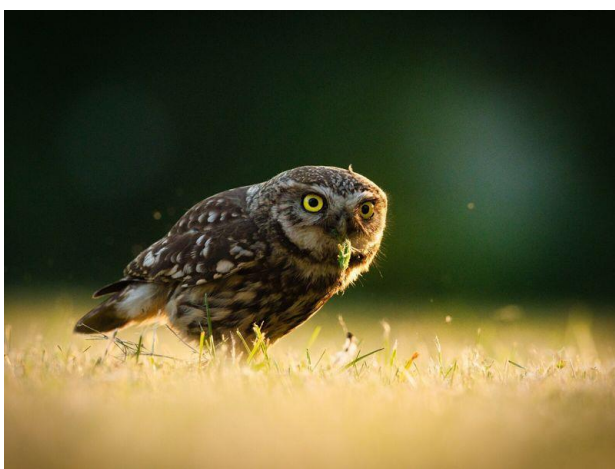
*Ochránci sýčků letos spočítali v jádrové oblasti severozápadních Čech 62 mláďat této kriticky ohrožené sovy.
FOTO: Ludmila Korešová*

*Dvě mláďata sýčka obecného se u rodiče dožadují potravy.
FOTO: Jiří Hornek*

*Mládě u speciální sýččí budky. Ochránci je vyvěšují na vhodná místa v sýččích teritoriích, aby podpořili sýčky v hnízdění.
FOTO: Jiří Hornek*

*Dospělý sýček při lovu. Tyto malé sovy se živí většími bezobratlými živočichy a drobnými obratlovci. Pro lov vyhledávají krátkostébelné porosty, např. kosené louky či pastviny.
FOTO: Jiří Hornek*

*Na vhodná loviště umísťují ochránci sýčků berličky, ze kterých sýčci vyhlížejí kořist.
FOTO: Jiří Hornek*